

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ТУРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Виконано компаративний аналіз інституціонального забезпечення економічного розвитку Турецької Республіки та України, визначено можливості конвергенції національних економік у процесі гармонізації законодавства та інтенсифікації євроінтеграції.

Ключові слова: інституціональний базис, двостороннє співробітництво, стратегічний розвиток, інноваційний розвиток, промисловість, туризм.

Спроба запровадити ефективне стратегічне планування на різних рівнях ієрархії управління в Україні виявилася не надто успішною. Сформувалася практика ситуативного управління вирішенням проблем та протидії викликам внутрішнього і зовнішнього характеру шляхом орієнтації на нормативно обмежені цілі та усталені методи, зокрема в процесі інтеграції до світової економіки (наприклад, нарощування обсягів зовнішньої торгівлі на основі сировинного експорту та середньотехнологічного й споживчого імпорту). Те, що в економіці не відіграють вагомій ролі галузі з виробництва інноваційної продукції, лікування та рекреації, альтернативної енергетики, сервісизації економіки, капітального інвестування, зумовлює деструктивні тенденції в розвитку національної економіки та позначається на міжнародній конкурентоспроможності.

Реструктуризація та розвиток “старопромислових” галузей промисловості привели до активної інтеграції суб’єктів міжнародних економічних відносин (МЄВ), вітчизняної економіки та географічних науково-технологічних векторів подальшого розвитку. Глобальний індустріальний розвиток позначився й на масштабності фінансово-економічних, екологічних, енергетичних, продовольчих кризових явищ і процесів. Стратегічне моделювання розвитку в глобальній економіці потребує модернізації управління двосторонніми відносинами та гармонізації стратегій і політик економічного розвитку країн-партнерів. Розподіл обов’язків та відповідальності суб’єктів світового господарства зумовив оптимізацію міжнародних відносин за критерієм рівноважного економічного розвитку кожного з учасників.

Щоб забезпечити стратегічний розвиток двосторонніх економічних відносин України та Турецької Республіки, слід визначити пріоритети в модернізації основних підходів багаторівневої двосторонньої політики економічного розвитку.

Метою статті є аналіз наявного інституціонального базису (стратегічних документів розвитку економічних систем) з метою виявлення суперечностей, комплементарності та можливості координації економічного розвитку на рівні окремих елементів структури в процесі зміцнення економічної безпеки.

На післякризовому етапі розвитку національних економік інноваційний потенціал відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності подальшого розвитку. Екстенсивність економіки полягає в спрямованості на експорт сировинних матеріалів та продукції з невисокою доданою вартістю, що сприяє її подальшій маржиналізації. Водночас наукомісткість створює адаптаційні можливості, є базисом швидкої переорієнтації у відповідь на нові виклики глобалізації у зв’язку зі зміною кон’юнктури та пропорцій на ринку.

Турецька Республіка належить до країн, які в період світової фінансово-економічної кризи зберегли тенденцію економічного зростання, увійшовши до 20 найбільших економік світу. Чинником успішного розвитку економіки стала активізація інноваційного базису. На думку В. Хрупки, інноваційний розвиток турецької економіки виявляється у переорієнтації оборонно-промислового сектору на продукцію вітчизняного виробництва; розширенні космічних досліджень та оборонних технологій, енергетичної безпеки Турецької Республіки, розбудові масштабних інфраструктурних мереж та енерготранспортних магістралей, атомної енергетики; і в результаті – у нарощуванні частки товарів з високою доданою вартістю в експорті країни з орієнтацією на конкурентоспроможні західноєвропейські ринки [1].

Ефективна система управління розвитком науково-технологічної сфери в Турецькій Республіці ґрунтується на потужній інституціональній інфраструктурі. Підпорядкована се-

кретаріату прем'єр-міністра Рада з питань науково-технологічних досліджень (TÜBİTAK) є головним виконавцем та відповідальним органом науково-дослідної діяльності на загальнонаціональному рівні. Структура Ради розгалужена і складається з 15 інститутів та дослідних центрів, у яких працює понад 2,5 тис. науковців. До її складу входять: технопарк Мармара (MARTEK), Дослідний центр Мармара (MAM), Науково-дослідний інститут космічних технологій (UZAY TAE), Національний інститут метрології (UME), Турецька академічна мережа та інформаційний центр (ULAKBİM), Науково-дослідний інститут оборонної промисловості (SAGE) та ін. TÜBİTAK є представницьким органом Турецької Республіки в мегарегіональних дослідницьких ініціативах, зокрема європейських.

Структура організаційно-інституціонального забезпечення науково-технологічного та інноваційного розвитку Турецької Республіки (рис. 1) побудована як система взаємопов'язаних елементів, що діють скоординовано та в межах наданої компетенції. Відбувається постійне нарощування обсягів державного фінансування науково-технологічної діяльності, відтак збільшується кількість працівників галузі та фахівців вищої категорії, що позначається і на ефективності – зростанні кількості патентів та корисних моделей. Поширена практика грантового фінансування групових та індивідуальних досліджень. Постійно зростає кількість інноваційних підрозділів при університетах державної та приватної форми власності, чому сприяє активна державна підтримка вищої освіти в Турецькій Республіці. Активізується євроінтеграційний напрям, у межах якого фінансуються рамкові програми ЄС та налагоджуються міжнародні відносини в інноваційній сфері з іншими країнами. У межах двостороннього співробітництва створюються вільні економічні й економіко-технологічні зони, лабораторії, інноваційні бізнес-інкубатори, технологічні кластери та ін. Двостороння договірна база Турецької Республіки, у тому числі з Україною, дуже розгалужена, що дає змогу здійснювати збалансований міжнародний трансфер технологій та науково-технологічну кооперацію.

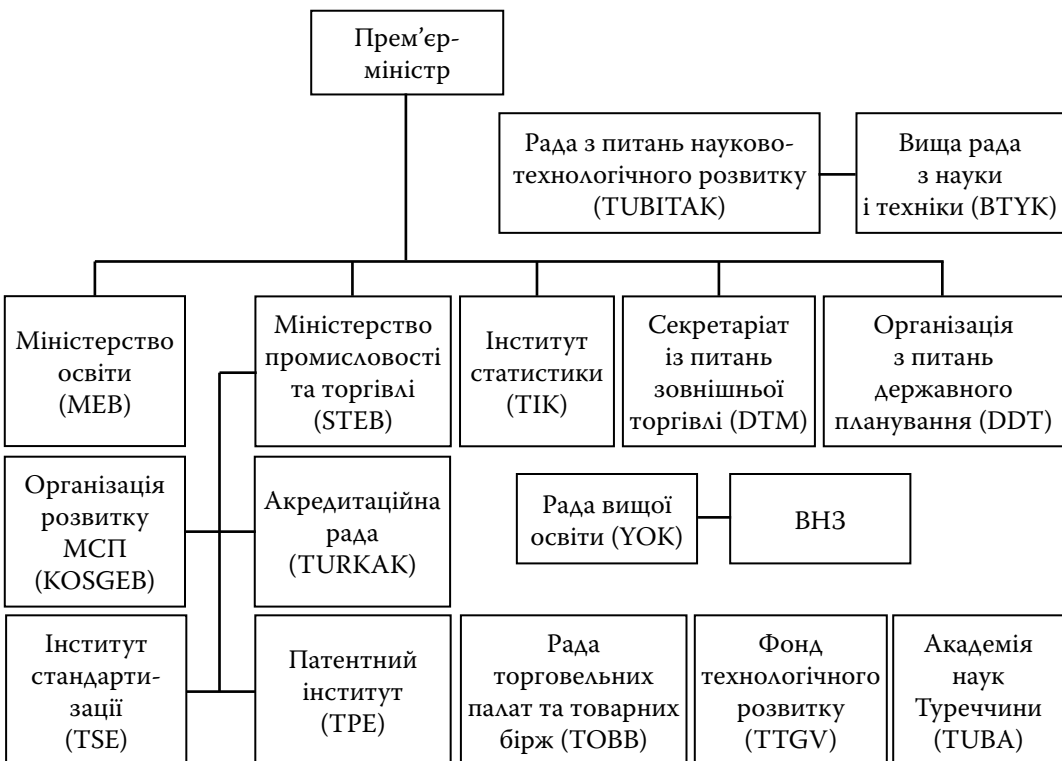

Рис. 1. Структура організаційно-інституціонального базису науково-технологічного та інноваційного розвитку Турецької Республіки

Першим важливим документом у сфері науково-технологічного розвитку стала затверджена в 1983 р. “Турецька наукова політика: 1983–2003”, який визначав пріоритетність технологічного розвитку економіки. Документ передбачав план дій з окресленням конкретних цілей та заходів. Набуття ним чинності супроводжувалося створенням Вищої ради з науки та технології (ВТУК) – координаційного органу, підпорядкованого прем’єр-міністру країни. Важливим стратегічним документом у межах діяльності ВТУК став підписаний у 1993 р. документ “Турецька наукова та технологічна політика: 1993–2023”, розроблений у рамках Державної стратегії технологічного та інноваційного розвитку промисловості. У 2000 р. був розроблений черговий проект – “Бачення 2023: стратегія науки і техніки”. На засіданні ТУВІТАК у 2005 р. проект “Бачення 2023” було затверджено як стратегічний документ у галузі науки і техніки [3]. У 2008 р. ухвалено новий Закон про підтримку діяльності сфери досліджень та розвитку, який встановлював спеціальний режим пільгового оподаткування підприємств, які розробляють та виготовляють інноваційну продукцію.

Наголосимо на важливості інтеграції Турецької Республіки до ЄС, у процесі якої зростає необхідність зміцнення конкурентних переваг промисловості за допомогою технологічних інновацій. Участь у “Європейській технологічній платформі” уможливає формування та реалізацію стратегії підвищення інноваційного потенціалу країни. Це позначилося на спільних характеристиках Національної стратегії інноваційної політики Турецької Республіки з європейськими документами в таких аспектах: співробітництво між промисловими та науково-технологічними підприємствами; створення та експлуатація інноваційних ринків; скорочення розриву між можливостями та реальними потребами; активізація внутрішньої інтеграції на рівні підприємств державної та приватної форм власності з науково-технологічними центрами; створення й розширення інноваційних кластерів у сфері послуг та промисловості; збільшення обсягів інвестицій у людський капітал; зміцнення зв’язків між вищими навчальними закладами та промисловістю; нарощення інвестицій у приватному секторі; підвищення рівня кваліфікації професійної підготовки; посилення підтримки наукових досліджень [4].

Українська інноваційна система почала розвиватися у складних умовах пострадянсько-го розвитку за технологічної та структурної відсталості, обтяжених неоліберальною трансформацією. Об’єктивним наслідком і причиною стала слаборозвинутість інституціональної компоненти інноваційного розвитку держави. У 1991 р. у Законі України “Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної політики” та в пізнішій редакції цього Закону 1998 р. – “Про наукову і науково-технічну діяльність” [5] фактично вперше серед країн СНД проголошено, що “розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання”. Реалізація політики інноваційного розвитку закріплювалася постановою Верховної Ради України від 13.07.1999 № 916-XIV [6], якою затверджено Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України, та іншими законами України. Пріоритетність такої політики підтверджувалася і в процесі інтеграції з міжнародним співтовариством, зокрема Угодою про партнерство і співробітництво з Європейськими Співтовариствами від 14.06.1994, яка набула чинності 1 березня 1998 р. [7], Стратегією інтеграції України до ЄС, затвердженою Указом Президента України від 11.06.1998 № 615/1998, а також Стратегією економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2004–2015 роки, затвердженою Указом Президента України від 28.04.2004 № 493/2004 [8].

На жаль, перманентна політична нестабільність не сприяла підвищенню ефективності політики інноваційного розвитку, реальними чинниками економічного зростання стали екстенсивні методи та природні, а не набуті факторні переваги, передусім сировинного характеру. Водночас у Турецькій Республіці правляча Партія справедливості та порядку, лідером якої є прем’єр-міністр країни Р. Т. Ердоган, у щорічних звітах та програмах наголошує на важливості розвитку науки і технології як однієї з умов ефективної інтеграції в економічну систему світу та зміцнення національної безпеки. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [9] охоплює такі пріоритетні напрями розвитку національної економіки, як адаптація української моделі інноваційного розвитку до глобального середовища, підвищення конкурентоспроможності національ-

ної економіки; відповідність виробництва інноваційного продукту ринковим тенденціям та споживчому попиту; активізація інноваційного розвитку шляхом стимулювання науково-дослідного процесу на індивідуальному та корпоративному рівнях; інформатизація суспільства; розроблення сучасного менеджменту інноваційного розвитку. Загальна схема організаційно-інституціональної структурної побудови процесу науково-технологічного та інноваційного розвитку України наведена на рис. 2.

Обидві країни залишаються на досить низьких позиціях у рейтингу за індексом глобального інноваційного розвитку, що актуалізує заходи з кооперації у відповідній сфері. Так, у 2011 р. Україна перебувала на 60-му місці серед 125 країн (у 2010 р. – на 61-му місці, у 2009 р. – на 79-му), Турецька Республіка на 65-му (67-му і 51-му місцях відповідно). Зауважимо, що за три роки Україна значно піднялася в рейтингу (на 18 позицій), натомість Турецька Республіка втратила 14 позицій [11].

Промислова політика держави в процесі здійснення інституціонально-економічних заходів спрямована на забезпечення стабільного розвитку; її горизонтальні зв'язки шляхом інституціональних та економіко-організаційних інструментів сприяють рівномірному макроекономічному розвитку всіх суб'єктів економічної діяльності національного господарства; вертикальні – поєднують селективні та інтервенційні засоби забезпечення мікроеко-

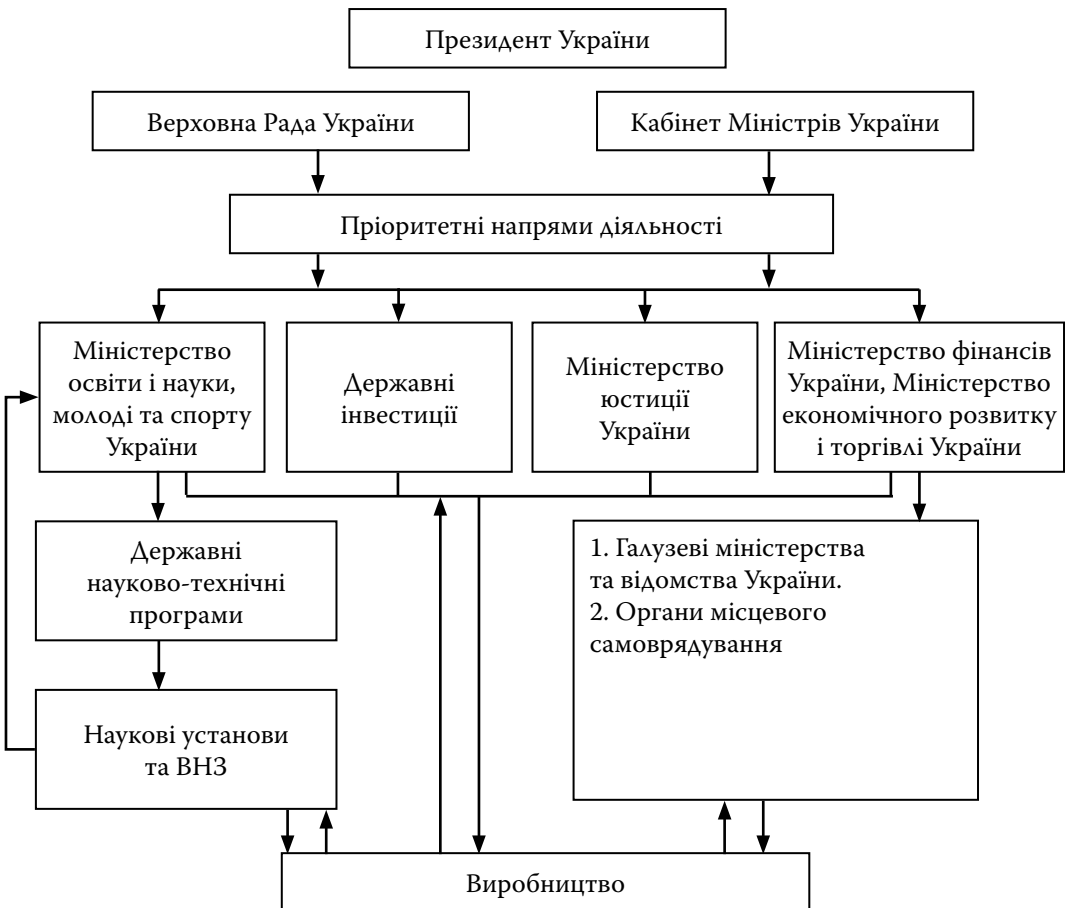

Рис. 2. Загальна схема організаційно-інституційної структури побудови процесу науково-технологічного та інноваційного розвитку України

Складено за: Іванова Є. Ю. Стратегія інноваційного розвитку України: проблеми та перспективи формування / Є. Ю. Іванова // Економіка, менеджмент, підприємництво : зб. наук. пр. – 2010. – № 22 (II). – Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2010_22_2/06Ivanov.htm.

номічної рівноваги. В умовах ринкової економіки це потребує підвищення ефективності усіх галузей національного господарства шляхом досягнення стратегічних цілей розвитку, реструктуризації промисловості, що позначиться на конкурентоспроможності галузей, секторів та національної економіки загалом.

Частка промислового виробництва у ВВП країн становила у 2011 р. в Україні 34,7 %, у Турецькій Республіці – 26,9 % [12], частка населення, задіяного у промисловості у 2008 р. в Україні – 23,4 %, у Турецькій Республіці – 26,8 % [13]. Отже, ця галузь національного господарства для обох країн залишається визначальною для економічного розвитку.

Промислова політика Турецької Республіки – важливий елемент євроінтеграційної стратегії. Головний стратегічний документ промислової політики Турецької Республіки – “Turkish Industrial Strategy Document, 2011–2014 (Towards EU Membership)” [14], розроблений міністерством промисловості та торгівлі відповідно до вимог ЄС. У процесі розроблення проводилися консультації з представниками громадянського суспільства та приватного сектору, використовувався досвід різних країн та підприємств щодо забезпечення конкурентоспроможності економіки.

Стратегічний документ структурно складається з семи основних частин. У першому розділі аналізується нинішній стан економіки Турецької Республіки в системі світового господарства. У другому – проводиться огляд бачення промислового розвитку. В третьому – описані основні компоненти стратегії. Четвертий і п'ятий розділи висвітлюють основні горизонтальні промислові політики, у шостому йдеться про секторальні промислові політики. Сьомий розділ присвячений проблемам реалізації, моніторингу та механізмам координації.

Схема стратегії промислового розвитку Турецької Республіки зображена на рис. 3.

Порівняння документів щодо стратегічного розвитку промисловості дає змогу зробити висновок про деякі відмінності турецької та української стратегій: за обсягом; структурною побудовою (деталізований опис кожного зі стратегічних напрямів розвитку промисловості Турецької Республіки); за компетенціями турецької стратегії (чітко зазначені організації, що відповідають за виконання стратегії); євроінтеграційним вектором; орієнтацією на розвиток малого та середнього підприємництва; спрямованістю на скорочення диспропорцій між рівнями промислового розвитку регіонів. Додамо, що в українському документі наведені фінансові витрати та розрахована ефективність проектів, на відміну від турецького.

Інституціональний базис стратегічного програмування промислового розвитку України становить Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року [15]. Основні положення промислової політики, схвалені Указом Президента України “Про Концепцію державної промислової політики” від 12.02.2003 № 102 [16], втілилися в Державній програмі розвитку промисловості на 2003–2011 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 28.07.2003 №1174 [17] (рис. 4).

Природно-кліматичні умови та географічне розташування зумовлюють активний розвиток туристично-рекреаційного комплексу країн. За статистичними даними Всесвітньої туристичної організації, з-поміж 38 європейських країн, включаючи країни СНД, у 2010 р. Україна та Турецька Республіка входили до десяти найбільших реципієнтів туристів. Середня річна чисельність туристів, що відвідали Україну, становила 21,2 млн осіб (8-ме місце в рейтингу), Турецьку Республіку – 27 млн (5-те місце), відповідно 4,4 та 5,6 % від загального обсягу туристичних потоків у регіоні [18]. У 2008 р. Україну відвідали 25,4 млн туристів, Турецьку Республіку – 24,9 млн, що дало можливість країнам увійти у «топ-10» країн – лідерів за обсягами туристичних потоків. Однак ефективність туристичних комплексів значно відрізняється за обсягами фінансових надходжень: співвідношення кількості туристів та загального обсягу надходжень в Україні у 2010 р. становило 0,18, у Турецькій Республіці 0,77. Недосконалий інфраструктурний, фінансовий та інституціональний базис перешкоджає інтенсифікації використання туристичного потенціалу України. Натомість досвід Турецької Республіки у розвитку туристичної галузі є взірцем, що підтверджується позиціями у світовому туризмі, зокрема, країна є сьомою в світі за кількістю туристів у 2010 р., десятою – за фінансовими надходженнями (табл. 1).

Зауважимо, що в Турецькій Республіці зберігалася позитивна тенденція розвитку туристичної сфери протягом трьох років, на відміну від України. Загалом це пояснюється так званою адміністративною моделлю цієї сфери в Турецькій Республіці (табл. 2). Згідно з цією моделлю держава розглядає туристичний сектор як важливий елемент розвитку національної економіки, джерело валютних надходжень і активно сприяє розвитку туризму. Держава впливає на туризм двома способами: керуючи попитом на туристичні доходи і доходами

Загальна мета

Підвищення конкурентоспроможності промисловості та прискорення структурної трансформації з метою нарощування експортного потенціалу високотехнологічними товарами з високою доданою вартістю, висококваліфікованим трудовим ресурсним потенціалом відповідно до інтересів суспільства та навколишнього середовища

Стратегічні цілі

1. Збільшення частки середньо- та високотехнологічних секторів у виробництві та експорті.
2. Збільшення виробництва продукції з високою доданою вартістю у низькотехнологічних секторах.
3. Підвищення кількості конкурентоспроможних підприємств

Стратегічні напрями

Горизонтальні політики

1. Інвестиційне та бізнес-середовище.
2. Людський капітал та навички.
3. Технологічний розвиток підприємств.
4. Навколишнє середовище.
5. Зовнішня торгівля та інвестування.
6. Доступ до фінансових ресурсів малого та середнього підприємництва.
7. Інфраструктура.
8. Регіональний розвиток промисловості

Вертикальні (секторальні) політики

1. Наука і техніка.
  2. Конкуренція.
  3. Регуляторний базис.
  4. Навколишнє середовище та енергетика.
  5. Зовнішня конкурентоспроможність та торгівля.
  6. Зайнятість населення та географічний аспект.
- Ці напрями включають такі сектори: машинобудування, автомобілебудування, побутової техніки, електроніки, текстильну, харчову, металургійну промисловості

Механізми:

імплементатії, моніторингу, координації

Рис. 3. Структурно-логічна схема стратегії промислового розвитку Турецької Республіки

Складено за: Turkish Industrial Strategy Document – 2011–2014 (Towards EU Membership) / Ministry of Industry and Trade, Republic of Turkey. – 2010. – 232 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sanayi.gov.tr/Files/Attachments/OtherFiles/turkish_industrial_strate-16022011152724.pdf.

або пропозицією та цінами. Для управління попитом використовуються такі інструменти, як маркетинг і просування туристичних послуг, ціноутворення й обмежений доступ на ринок [19]. Основою політики розвитку туристичної галузі в Турецькій Республіці є ефективна та конкурентоспроможна туристична інфраструктура, максимальне використання туристичного потенціалу, включаючи ресурсну, трудоворесурсну та культурну компоненти, створення належних соціально-економічних умов для туристів і місцевих жителів [20].

Рис. 4. Структурно-логічна схема стратегії промислового розвитку України

Складено за: Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57967&cat_id=57966.

Таблиця 1

Динаміка розвитку туристичної галузі в Європі, Турецькій Республіці (ТР), Україні

Роки	Кількість туристів, млн осіб			Надходження від міжнародних туристів, млн дол. США			Співвідношення кількості туристів і надходжень		
	Європа	ТР	Україна	Європа	ТР	Україна	Європа	ТР	Україна
2008	485,2	25	25,45	471,8	21,2	5,78	0,97	0,85	0,23
2009	461,5	25,5	20,8	410,9	21,2	3,57	0,89	0,83	0,17
2010	476,5	27	21,2	406,2	20,8	3,78	0,85	0,77	0,18

Складено за: UNWTO Tourism Highlights. 2011 Ed. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mkt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/unwtohighlights11enhr_1.pdf.

Таблиця 2

Компаративний аналіз організаційно-інформаційної компоненти інституціонального базису розвитку туризму в Україні та Турецькій Республіці

Україна	Туреччина
<i>Державне управління туристичною сферою</i>	
Державне агентство України з туризму та курортів (http://www.tourism.gov.ua/ua/)	Міністерство культури і туризму (ТСКТВ) (http://www.kultur.gov.tr)
<i>Науковий супровід розвитку туризму</i>	
Науковий центр розвитку туризму (http://ncrt.com.ua)	Асоціація туристичних готелів та інвесторів (TUROB) (http://www.turob.org)
<i>Захист прав туристичних підприємств, забезпечення професійних та соціальних інтересів</i>	
Всеукраїнська громадська організація “Туристична Асоціація України” (http://www.tau.org.ua), Всеукраїнська Федерація роботодавців у сфері туризму України (http://www.frtu.org.ua)	Асоціація турецьких туристичних агентств (TÜRSAB) (http://www.tursab.org.tr), Федерація турецьких асоціацій туристичних операторів (TUREB) (http://www.tureb.net)
<i>Розвиток туристичної інфраструктури та популяризації туризму</i>	
Державне підприємство “Українська туристична інфраструктура”, Державне підприємство “Національний туристичний офіс” (http://www.ukrtourism.com.ua)	Турецька готельна федерація (TÜROFED) (http://www.turofed.org.tr), Турецька асоціація туристичних інвесторів (TYD) (http://www.ttyd.org.tr), Фонд туристичного розвитку (TUGEV) (http://www.turizmglolistirmevakfi.org)
<i>Головні інформаційні інтернет-ресурси країни</i>	
Українська туристична газета (http://utg.net.ua)	Офіційний туристичний портал Туреччини (http://www.goturkey.com)

Складено за: Мігущенко Ю. Компаративний аналіз інституціонального забезпечення туристичної діяльності в Україні та Польщі / Ю. Мігущенко // Проблеми і перспективи розвитку співробітництва між країнами Юго-Восточної Європи в рамках Чорноморського економічного співробітництва і ГУАМ : сб. науч. тр. – Одеса ; Севастополь ; Донець : ДонНУ : РФ НИСИ в г. Донецьке, 2011. – С. 486–494; Turkish Tourism Industry Report / Investment Support and Promotion Agency of Turkey // Turkish Tourism Industry Report. – 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.invest.gov.tr/en-US/infocenter/publications/Documents/TOURISM.INDUSTRY.pdf>.

З метою окреслення середовища розвитку науково-технологічної, інноваційної сфери, промисловості, туристичної галузі проведено економетричне дослідження ефективності використання потенціалу соціально-економічного розвитку (рис. 5). Для аналізу використано метод огортаючих даних (DEA).

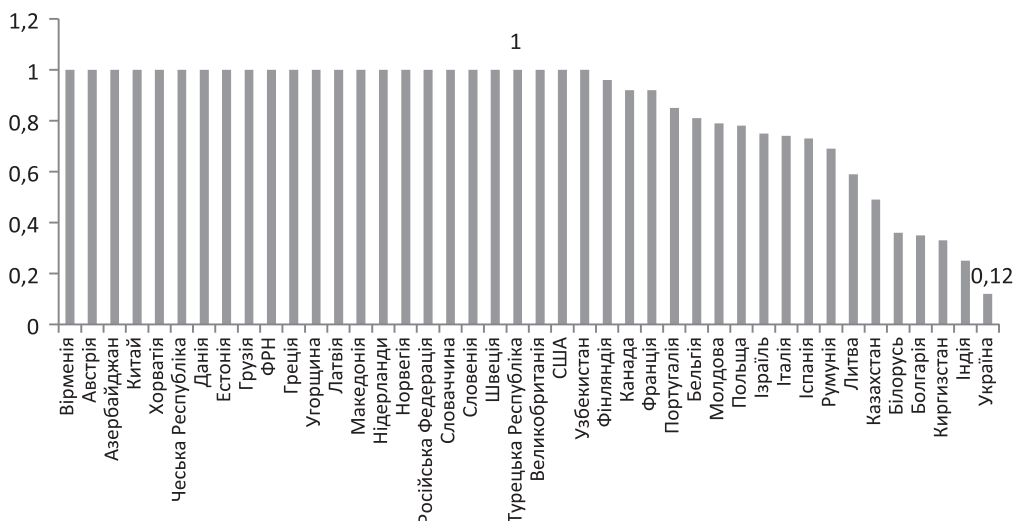

Рис. 5. Рейтинг країн за показником ефективності використання соціально-економічного потенціалу у 2010 р.

Складено за: The World Factbook / Central intelligence agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2012.html>; World Development Indicators and Global Development Finance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=3&id=4>; Turkish Industrial Strategy Document – 2011–2014 (Towards EU Membership / Ministry of Industry and Trade, Republic of Turkey. – 2010. – 232 p.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sanayi.gov.tr/Files/Attachments/OtherFiles/turkish_industrial_strate-16022011_152724.pdf.

Коефіцієнт ефективності використання соціально-економічного потенціалу України та Турецької Республіки дуже відрізняється. Якщо для Турецької Республіки він перебуває в допустимих межах (дорівнює одиниці), то для України він найгірший серед досліджуваних країн (8,56). З цього можна зробити висновок, зокрема, про недостатню інституційну інфраструктуру, яка перешкоджає інтегрованому розвитку, створює бар'єри для конкурентного середовища. Натомість аналогічний показник для Турецької Республіки та інших країн характеризує злагодженість та оптимальне використання факторних переваг потенціалу.

Використані джерела

1. Хрупка В. Туреччина: інноваційна переорієнтація економіки в умовах світової фінансово-економічної кризи / В. Хрупка // Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylyu.org/component/content/article/6616.html>.
2. Institutional Framework / Technology Development and Innovation Policy of Turkey [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ttg.gov.tr/en/institutional-framework>.
3. Science, Technology and Innovation Policy Documents / Technology Development and Innovation Policy of Turkey [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ttg.gov.tr/en/policy-documents>.
4. Dikbaş A. // ETP: European Technology Platforms – A challenge for Turkey's strategic innovation agenda / A. Dikbaş, I. Akkoçun. – ITU, 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.az.itu.edu.tr/downloads/papers/vol03-12/pdf/07dikbas-03n1-2.pdf>.
5. Про наукову і науково-технічну діяльність : закон України від 13.12.1991 № 1977-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/284-14>.
6. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України : постанова Верховної Ради України від 13.07.1999 № 916-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-14>.
7. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_012.

8. Про Стратегію економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2004–2015 роки : указ Президента України від 28.04.2004 № 493/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/493/2004>.
9. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Комітет з питань науки і освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kpo.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017.
10. *Іванова Є. Ю.* Стратегія інноваційного розвитку України: проблеми та перспективи формування / Є. Ю. Іванова // Економіка, менеджмент, підприємництво : зб. наук. пр. – 2010. – № 22 (II) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Emp/2010_22_2/06Ivanov.htm.
11. The Global Innovation Index 2011 / Accelerating Growth and Development // INSEAD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.globalinnovationindex.org/gii/GII%20 COMPLETE_PRINTWEB.pdf](http://www.globalinnovationindex.org/gii/GII%20COMPLETE_PRINTWEB.pdf).
12. The World Factbook / Central intelligence agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2012.html>.
13. World Development Indicators and Global Development Finance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=3&id=4>.
14. Turkish Industrial Strategy Document – 2011–2014 (Towards EU Membership / Ministry of Industry and Trade, Republic of Turkey. – 2010. – 232 p.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sanayi.gov.tr/Files/Attachments/OtherFiles/turkish_industrial_strate-16022011_152724.pdf.
15. Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57967&cat_id=57966.
16. Про Концепцію державної промислової політики : указ Президента України від 12.02.2003 № 102 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U102_03.html.
17. Державна програма розвитку промисловості на 2003–2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36412&cat_id=36198.
18. UNWTO Tourism Highlights. 2011 Ed. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mkt.unwto.org/sites/all/files/docpdf/unwtohighlights11enhr_1.pdf.
19. *Бойко М.* Засади формування пріоритетних напрямів туристичної політики України / М. Бойко, Л. Гопкало // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С. 222–229.
20. *Kozak M.* Tourism Strategies for Turkey / М. Kozak // European Investment Bank [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eib.org/attachments/general/events/berlin_06032008_kozak.pdf.
21. *Мігущенко Ю.* Компаративний аналіз інституціонального забезпечення туристичної діяльності в Україні та Польщі / Ю. Мігущенко // Проблеми и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ : сб. науч. тр. – Одесса ; Севастополь ; Донецк : ДонНУ : РФ НИСИ в г. Донецке, 2011. – С. 486–494.
22. Turkish Tourism Industry Report / Investment Support and Promotion Agency of Turkey // Turkish Tourism Industry Report. – 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.invest.gov.tr/en-US/infocenter/publications/Documents/TOURISM.INDUSTRY.pdf>.